

La negra llista dels ebrencs morts a l'exili

Vuitanta-dos anys després de l'obertura del primer camp de refugiats per a exiliats republicans, a la platja d'Argelers, tres historiadors han completat una llista inèdita de 1.685 morts als Pirineus Orientals, a partir de la feina del cònsol de Perpinyà de l'any 1940 i a partir d'altres fonts documentals i orals. Només se'n coneix l'origen d'una tercera part i d'estos hi ha 31 ebrencs.

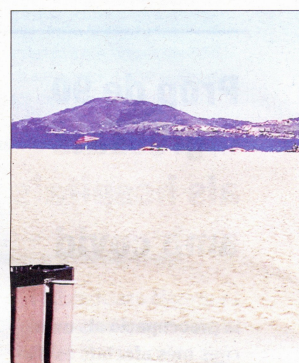
Terres de l'Ebre Ò. Meseguer

Ara farà 82 anys, entre finals de gener i principis de febrer de 1939, amb la guerra perduda per part dels republicans, les autoritats franceses van autoritzar les tropes derrotades a creuar la frontera, amb nens i dones. El 5 de febrer de 1939, va obrir el primer camp de refugiats, a la platja d'Argelers. Part

de la població civil, sobretot la femenina i l'infantil, van ser traslladats per part del Govern francès cap a l'interior, però altres, entre els quals el gros dels militars ferits i també algunes dones i nens, es van instal·lar en condicions pèssimes als camps del departament dels Pirineus Orientals, on van ser traslladats a hospitals. Malferits i mal atesos, molts van perdre la vida, però

la mort als camps francesos ha estat fins ara poc tractada per la historiografia. Una llista rescatada ara de l'oblit i completada per part dels historiadors Jordi Oliva, Noemí Riudor i Martí Picas inclou els noms de 1.685 morts a l'exili als Pirineus Orientals entre principis de gener del 1939 i finals de gener de 1940, entre els quals hi ha 31 ebrencs - amb origen o residència a l'Ebre,

el nom dels quals es reproduïxen agrupats per primera vegada [vegeu llistat en esta mateixa pàgina] a través d'esta publicació. La llista sencera, que inclou persones d'origen divers -no només catalans i catalanes- la va avançar recentment el número 138 del setmanari *La República*, i és fruit gairebé d'una troballa casual. Segons expliquen ells mateixos, els tres historiadors,

Imatges de la platja d'Argelers, una del 1939

NOM	EDAT	ORIGEN	LLOC I DATA DE LA MORT
Severí Argilaga Gil	22	Garcia	Antic Hospital Militar, Perpinyà (3-3-1939)
Bernat Arnal Mateu	54	Xerta	Camp de Bram, Montreal (22-2-1939)
Antoni Banló Estivelli	55	Gandesa	Camp de Bram, Montreal (6-3-1939)
Estanislau Benaiges Serrà	56	Pinell de Brai	Camp de Bram, Montreal (4-5-1939)
Manuel Borrell Borrell	55	Miravet	Camp de Bram, Montreal (28-2-1939)
Joan Carim Vila	25	Vinebre	Camp de Bram, Montreal (2-4-1939)
Francesc Cid Pegueroles	33	Aldover	Antic Hospital Militar, Perpinyà (14-2-1939)
Francisco Cid Sancho	50	Alcanar	Camp de Bram, Montreal (11-1-1940)
Josep M. Ciuraneta Filella	26	La Palma d'Ebre	Antic Hospital Militar, Perpinyà (10-3-1939)
Josep Clua Coso	22	Corbera d'Ebre	Antic Hospital Militar, Perpinyà (9-4-1939)
Àngel Dardell Clua	54	Gandesa	Camp de Bram, Montreal (19-2-1939)
Tomàs Dragó Tamarit	19	Amposta	Setfont (17-4-1939)
Josep Eixarch Garcia	31	Amposta	Antic Hospital Militar, Perpinyà (7-5-1939)
Julio Estivill Escoda	19	La Torre de l'Espanyol	Antic Hospital Militar, Perpinyà (20-5-1939)
Joan Baptista Fabra Mora	20	Benissanet	Antic Hospital Militar, Perpinyà (20-3-1939)
Francesc Faiges Colomé	39	Tortosa	Antic Hospital Militar, Perpinyà (30-4-1939)
Amadeu Ferrer Panisello	19	Santa Bàrbara	Setfont (18-9-1939)
Víctor Ferrer / Ferreres Marín	25	Tortosa	Antic Hospital Militar, Perpinyà (11-5-1939)
Francisco Galindo Sendra	86	Ginestar	Antic Hospital Militar, Perpinyà (14-1-1939)
Joan Gisbert Domènech	-	Roquetes (lloc residència)	Antic Hospital Militar, Perpinyà (30-3-1939)
Jaume Lahosa Alcobarro	46	Prat de Comte (lloc residència)	Antic Hospital Militar, Perpinyà (23-3-1939)
Joaquim Llop Suñé	49	Pobla de Massaluca	Camp de Bram, Montreal (30-10-1939)
Marcel Miralles Pallarés	57	L'Ampolla	El Barcarès (22-7-1939)
Antoni Oliva Frisach	53	Móra d'Ebre	Camp de Bram, Montreal (29-10-1939)
Manuel Osca Cabanes	36 o 56	La Sénia (lloc residència)	Antic Hospital Militar, Perpinyà (2-3-1939)
Francesc Pérez Sánchez	37	Amposta (lloc residència)	Antic Hospital Militar, Perpinyà (27-3-1939)
Rafael Rios Bladé	20	Riba-roja d'Ebre	Setfont (11-4-1939)
Esteve Salvador Vidal	55	Gandesa	Camp de Bram, Montreal (19-3-1939)
Josep Torres Pedret	49	Móra d'Ebre (lloc residència)	Antic Hospital Militar, Perpinyà (27-2-1939)
Joan Baptista Treig Badia	28	Benifallet	Hospital de Sant Lluís, Perpinyà (1939)
Agustí Vidal Reverter	34	Sant Carles de la Ràpita	Antic Hospital Militar, Perpinyà (12-7-1939)

revisant les dades del Cost Humà de la Guerra Civil a Catalunya, impulsat des de fa més de 30 anys pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya, van fer cap a una llista publicada al BOE, a partir del 12 de març de 1940 i en dates immediatament posteriors, amb la nòmina d'"Españoles fallecidos en el extranjero", elaborada a instància del cònsol de Perpinyà Román Oyarzun Oyarzun, que va demanar detalls a diversos hospitals i alcaldes de la zona. La llista la va publicar parcialment *La Vanguardia* el febrer del 1940 i ha estat completada per part dels tres investigadors, a partir d'altres fonts documentals i de recerca o dels noms que inclouen els monuments d'homenatge a les víctimes d'Argelers, Sant Cebrià de Rosselló i Portvendres. "Estem davant d'una llista que pot estar aportant el nom de 1.160 víctimes que no apareixien en cap altra font més que aquesta o que, com a molt, en localitzem alguna referència aïllada si hi ha hagut algú que ha estudiat la trajectòria d'aquella persona i ha tingut coneixement de la seua defunció a l'exili. Per tant, mai no havien estat tractades com a conjunt i des de la perspectiva de la seua mort